

Bardon Tamás alezredes:

TÖBBNEMZETI KÜLÖNLEGES MŰVELETI REPÜLÉSI PROGRAM LÉTREHOZÁSA A HELIKOPTER- SZEMÉLYZETEK KIKÉPZÉSE ÉRDEKÉBEN

DOI: [10.35926/HSZ.2020.3.8](https://doi.org/10.35926/HSZ.2020.3.8)

ÖSSZEFOGLALÓ: Léteznek olyan, a világ bármely pontján telepíthető és távoli területeken, mostoha körülmények között alkalmazható katonai csoportok, kisalegységek, amelyek úgy is képesek feladatot végrehajtani, hogy nincs rádiókapcsolatuk a parancsnoksággal. Ők a speciálisan felkészített és kiválasztott különleges műveleti katonák – a „zöldsapkások”. Szolgálatukat önként vállalják kemény, bizonytalan környezetben. Ők a katonai vezetők legfőbb eszközei a nem hagyományos hadviselésben. A különleges erők a múltban és a jelenben egyaránt létfontosságú műveleteket hajtottak, hajtanak végre. Tevékenységük támogatására azonban elengedhetetlenül szükség van a légierő speciálisan felkészített forgószárnyas egységeire. A tanulmány rövid áttekintést nyújt a különleges műveleti forgószárnyas képességről, illetve a szakirodalomról. Tárgyalja a magyar különleges műveleti légi képesség kialakításának körülményeit. Írása végén a szerző javaslatokat fogalmaz meg a nemzeti különleges műveleti légi képesség kialakítását biztosító kiképzéssel kapcsolatban.

KULCSSZAVAK: különleges műveleti légicsoport (SOATU), különleges műveleti repülési program (MSAP), kiképzés, különleges műveleti erők regionális komponensparancsnoksága (R-SOCC), H145M helikopter, Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program

BEVEZETÉS

„A különleges műveleti képesség alapja a különleges műveleti csoport, feladatuk végrehajtása során azonban számos támogatást vesznek igénybe. Önmagában ez az alegység még nem jelent különleges műveleti képességet, a csoport a képességnek egy része és egyben a legfontosabb eleme. A képesség összetevőit a műveletet végrehajtó, illetve az azt támogató, kiszolgáló alegységek részképességei adják. A legfontosabb részképesség maga a különleges erő, melynek feladata a különleges műveletek végrehajtása. Néhány alegység az alapfeladatai ellátása mellett – emelt szintű képességek birtokában – képes támogatni a különleges erőket. Ez igaz a többi képesség-összetevőre, így a repülőerőkre is. A támogató repülőerők feladata sokrétű. A legfontosabbak és a leggyakrabban kihasznált képességek a speciális légi szállítás és a tüztámogatás, de a vezetés-irányítás támogatása, felderítés, hírszerzés végrehajtása, valamint az elektronikai harcátámogatás sem ritka.”¹

¹ Bodoróczi János: A különleges erők történetének áttekintése. Hadtudományi Szemle, VI. évf. 2013/4., 1–10. http://real.mtak.hu/12752/1/2013_4_hm_bodoroczki.pdf (Letöltés időpontja: 2019. 11. 12.)

A különleges műveleti légcsoport (SOATU²) a legalacsonyabb szintű harcoló légi támogatóelem, amely speciális eszközei és kiképzettsége révén képes a különleges műveleti csoport/csoportok (SOTU³) feladatainak légi támogatására. Az alegység merevszárnyú és/vagy forgószárnyas repülőeszközökből, törzselemből, logisztikai és támogatóelemből áll, és kiegészíthető különleges műveleti levegő-föld együttműködést koordináló (SOALI⁴) törzselemmel is. Szervezetileg a légierő haderőnem szervezetében létrehozott elem, amely dedikáltan különleges műveleti feladatkörben a különleges műveleti parancsnok céljai eléréséért tevékenykedik a Különleges Műveleti Komponensparancsnokság (SOCC⁵) vagy az adott Regionális Különleges Műveleti Komponensparancsnokság (R-SOCC⁶) vezetése alatt más, hasonló rendeltetésű csoportokkal, osztagokkal együttműködve.⁷

A SOATU az összhaderőnemi erők szerves része, amely speciális légi műveleti képességet biztosít a NATO különleges műveleti erői (SOF⁸) és adott esetben a Magyar Honvédség céljainak támogatására. Elsődleges feladata a légi mobilitás, a speciális légi szállítás biztosítása forgószárnyas és merevszárnyú repülőeszközökkel, és mint dedikált erő alapvetően támogatja a SOTU alapfeladatait – a különleges felderítést (SR⁹), a közvetlen műveletet (DA¹⁰) és a katonai segítségnyújtást (MA¹¹) – minden műveleti környezetben, nappal és éjszaka, szárazföldön és vízen egyaránt.

A SOATU egy végrehajtó szintű szervezet, amely támogatja az egyszerű döntéshozatali modellt és biztosítja a gyors feladat-végrehajtást. Szervezete a parancsnokból és törzséből, tervező-, felderítő-, fegyverzetszakértő, végrehajtást koordináló, kiképző- és művelettámogató blokkokból, valamint a műveleti repülőrészből áll. A műveleti repülőrészleg feltöltése a NATO-ajánlás¹² szerint lehet 2–5 merevszárnyú vagy 2–8 forgószárnyas repülőeszköz, valamint a rendszeresített gépekhez szükséges légijármű-üzemeltető és -kiszolgáló elem. Az alegység kialakításánál egyik fontos szempont a NATO ajánlásainak és az alapító nemzet sajátos igényeinek az egyidejű teljesítése, az interoperabilitás maximális figyelembevételével. A másik szempont pedig a különleges műveleti légi támogatóerőre vonatkozó előírások¹³ betartása, teljesítése az alábbi képességlista szerint:

- különleges műveletek tervezése és végrehajtása (az MA, SR, DA teljes spektrumában);
- rejtett kijutás ellenséges, magas kockázatú és fenyegetettségű térségekbe;
- alkalmazhatóság nappal-éjjel, bonyolult, akár extrém időjárási és terepviszonyok között, kis magasságban terepkövetéssel;
- vezetés-irányítás szempontjából integrálhatóság az előljáró (SOCC, R-SOCC) vezetési rendszerébe.

² Special Operation Air Task Unit.

³ Special Operations Task Unit.

⁴ Special Operations Air Land Integration.

⁵ Special Operations Component Command.

⁶ Regional Special Operations Component Command.

⁷ SOATU Manual.

⁸ Special Operations Forces.

⁹ Special Reconnaissance.

¹⁰ Direct Action.

¹¹ Military Assistance.

¹² NSHQ MANUAL 80-012 NATO SOF AIR OPERATIONS MANUAL. 01. 09. 2016.

¹³ AFS Volume X, Special Operations Forces, The NSHQ Guidelines for NATO SOF Fixed-Wing Operations, NSHQ Guidelines for NATO SOF Helicopter Operations.

A különleges műveletek maradéktalan végrehajtása érdekében a SOATU-nak képesnek kell lennie esetenként más, légi támogató műveleti tevékenységek végrehajtására is. Ilyen támogató tevékenység lehet: közvetlen légi támogatás (CAS¹⁴), közvetlen harctámogatás (CCA¹⁵), légi utántöltés (AAR¹⁶), előretolt fegyverzet- és üzemanyag-töltő-pont (FARP¹⁷), levegő-föld integráció (ALI¹⁸), információgyűjtés, megfigyelés és felderítés (ISR¹⁹), egészségügyi kiürítés (MEDEVAC²⁰), személymentés (PR²¹) és lélektani műveletek (PSYOPS²²). Az, hogy a felsorolt műveletek közül melyiket, mikor és hogyan szükséges elvégezni, nagyan függ a művelet természetétől, a várható fenyegetettségétől, a terület tulajdonságaitól, az évszaktól és a napszaktól, valamint természetesen a nemzeti sajátosságoktól. Biztonsággal állítható viszont minden, a különleges műveletek érdekében alkalmazni kívánt légi támogatóerőről, hogy az ilyen repülőcsapatoknak (beleértve a személyzetet, a technikai eszközöket és a fegyverzetet) rendelkezniük kell úgynevezett különleges műveleti beállítottsággal/elhivatottsággal (*mindsettel*), speciális kiegészítő különleges műveleti képzettséggel, a különleges erők által használttal kompatibilis kommunikációs eszközökkel, valamint önként kell vállalniuk a nagy valószínűséggel számottevően magasabb műveleti kockázatot.

A TÖBBNEMZETI KÜLÖNLEGES MŰVELETI REPÜLÉSI PROGRAM FONTOSABB MÉRFÖLDKÖVEI, A ZADARI KIKÉPZŐ KÖZPONT LÉTREHOZÁSA

2015-ben Horvátország, Bulgária, Szlovénia és Magyarország fogószárnyas különleges műveleti légi képességi célokat fogalmaztak meg, elkötelezve magukat egy-egy különleges műveleti légi csoport létrehozása mellett. A kötelezettségvállalás alapján a négy ország úgy döntött, hogy a SOATU-képesség kialakítása érdekében létrehoznak egy többnemzeti különleges műveleti repülési programot (MSAP²³).

A négy nemzet vezérkari főnökei 2016. szeptember 17-én szándéknyilatkozatot írtak alá, amelyben rögzítették a SOATU-képesség kialakításának és a szövetségi feladatokra 2025-től történő felajánlásának közös szándékát, valamint ennek elérése érdekében elhatározták egy közös kiképző központ létrehozását is.²⁴

Horvátország a Budapesten 2016. december 14–15-én megtartott soros összejevetelen jelentette be, hogy a Zadar melletti bázisát felajánlja a közös kiképzések végrehajtására, és ehhez vállalja a keretnemzeti feladatokat és a logisztikai biztosítást.

¹⁴ Close Air Support.

¹⁵ Close Air Combat.

¹⁶ Air to Air Refuelling.

¹⁷ Forward Arm and Refuelling Point.

¹⁸ Air Land Integration.

¹⁹ Intelligence Surveillance and Recognition.

²⁰ Medical Evacuation.

²¹ Personnel Recovery.

²² Psychological Operations.

²³ Multinational Special Aviation Programme.

²⁴ Szándéknyilatkozat a Többnemzeti Különleges Műveleti Légi Támogató Képesség kiképzési lehetőségének a megteremtésére (4 LoI).

A 2017. július 17–18. között Szlovéniában tartott megbeszélés során az országok, valamint a NATO és a NATO Különleges Műveleti Parancsnokság (NSHQ²⁵) képviselői elfogadták Horvátország ajánlatát, hogy a kiképző központot a Zadar melletti vegyes használatú repülőtérén, pontosabban a Zadarhoz közeli Zemunik Légibázison alakítsák ki. Döntés született arról is, hogy a soron következő megbeszélés témája az együttműködési megállapodás előkészítése lesz.

A 2017. december 4–7. között a bulgáriai Borovecben megtartott következő ülésen elkészült az MSAP-pal kapcsolatos együttműködési megállapodás tervezete. A dokumentum célja egy közös előnyökön alapuló különleges műveleti kiképzési létesítmény kialakítása, hogy a NATO részére is felajánlott SOATU-képességet a négy ország a kitűzött céldátumra létrehozzuk.

A négy nemzet által létrehozásra tervezett kiképző központot az MSAP keretében valósították meg, amelynek érdekében a négy nemzet védelmi miniszterei egyetértési nyilatkozatot (MoU²⁶) írtak alá 2018. október 4-én Brüsszelben. Az MoU 2019. február 10-én lépett hatályba, miután mind a négy nemzet ratifikálta azt.²⁷

A megállapodás értelmében egy új kiképző központot hoznak létre a Zemunik Légibázison, amely a helikopterszemélyzetek különleges műveleti kiképzésére szolgál, hogy azok szükség esetén támogathassák a különleges műveleti erők bevetéseit.

A NATO főtitkárhelyettese, Rose Gottemoeller az aláírási ünnepségen így nyilatkozott: *„A világban végbemenő változásoknak megfelelően a NATO-nak továbbra is alkalmazkodnia kell a változó biztonsági fenyegetések elhárításához. A különleges műveleti erők rendkívül értékes és sokoldalú eszköznek bizonyultak ezeknek a kihívásoknak a hatékony kezelésében. Ez az együttműködési megállapodás szimbolizálja azt az innovatív megközelítést, amelyet a NATO szövetségesei és partnerei alkalmaznak, a kollektív védelmi képességek javítása érdekében.”*²⁸

Ezt az új kiképzési programot fokozatosan, lépésről lépésre alakítják ki. A folyamat végén a NATO-n belül egy egyedülálló képesség jön létre, amely nagyban hozzájárul majd a NATO különleges műveleti képességéhez.

Az MSAP első konferenciáját – amelyen a Többnemzeti Végrehajtó Testület (MEB²⁹) is ülésezett – 2019. május 7–10. között rendezték meg a Zemunik Légibázison, ahol az alábbi döntések születtek:³⁰

- elfogadták a MEB jog- és hatásköri jegyzékét (TOR³¹) a magyar javaslatok figyelembevételével;
- jóváhagyták az MSAP-ba delegált nemzeti pozíciók elosztását, miszerint Magyarország megkapta az igazgatóhelyettesi beosztást;
- jóváhagyták az MSAP rövid távú kiképzési programtervét (elméleti kiképzés 2020-ban);
- jóváhagyták az MSAP hosszú távú kiképzési programtervét (elméleti és gyakorlati kiképzés 2021-től 2025-ig);

²⁵ NATO Special Operations Headquarter.

²⁶ Memorandum of Understanding.

²⁷ MoU Többnemzeti Különleges Légi Kiképző Program (Multinational Special Aviation Programme: MSAP) létrehozására.

²⁸ Uo.

²⁹ Multinational Executive Board.

³⁰ 721-24/2019. nyilvántartású Újtíjelentés a Magyar Honvédség Különleges Műveleti Légi Támogató képesség (MH SOATU) kialakítását támogató, Többnemzeti Különleges Légi Kiképző Program (MSAP) létrehozását felügyelő Többnemzeti Végrehajtó Testület (MEB) első üléséről.

³¹ Terms of Reference.

- megerősítették az MSAP első éves költségvetésének a tervezetét, amelyet 2018 decemberében a szakmai megbeszélésen már bemutattak, és azt a nemzetek már akkor elfogadták;
- az MSAP alaprendeltetéséhez szükséges feladatok jegyzékének (METL³²) a jóváhagyását elnapolták a MEB következő üléséig, a feladatok pontosítása és véglegesítése érdekében.

2019. október 07–11. között a Zemunik Légibázison tartották a MEB második ülését, ahol a magyar elgondolást is ismertették, miszerint a képesség kialakítását a H145M típuson fogjuk elkezdni, de a SOATU végleges platformja a H225M típus lesz. A nemzetek hasonló kihívásokkal néznek szembe a személyzet kiképzését illetően, tekintettel az aktív helikopterszemélyzetek korlátozott rendelkezésre állására. Ez elsősorban az elmúlt évek, évtizedek utánpótlásképzésének hiányára vezethető vissza, és jelenleg komoly generációs szakadékot jelent. A másik három nemzet a helikopterek felszereltségével kapcsolatban is sok problémát hozott fel, főképpen az önvédelem és a titkosított kommunikációs képesség hiánya miatt.³³

A második MEB ülésen az alábbi döntések születtek:

- jóváhagyták az MSAP alaprendeltetéshez szükséges feladatok jegyzékét, amely alapján az MSAP megkezdi a SOATU kiképzési programja (QTP³⁴) első tervezetének a véleményeztetését;
- pontosították az MSAP 2020–21-es kiképzési tervét;
- megbeszélték a kiképzési központ állománytáblájának szükségszerű módosítását;
- kidolgozták az MSAP adminisztratív hatályos működési eljárását (SOP³⁵), és azt a MEB elfogadta;
- kidolgozták az MSAP technikai egyezményének (TA³⁶) első tervezetét;
- pontosították a munkaköri leírásokat;
- áttekintették más nemzetek MSAP-hoz történő csatlakozásának feltételeit, a négy nemzet nyitott új jelentkező befogadására;
- az MSAP igazgatója javaslatot tett a kiképző központ emblémájára, és azt a nemzetek elfogadták.

1. kép Az MSAP Kiképző Központ emblémája³⁷

³² Mission Essential Task List.

³³ Minutes of Multinational Special Operations Aviation Programme (MSAP) second Multinational Executive Board (MEB) meeting.

³⁴ Qualification Training Program.

³⁵ Standard Operational Procedures.

³⁶ Technical Agreement.

³⁷ Kép forrása: Simon Péter alezredes MSAP Kiképző Központ parancsnokhelyettese.

Az MSAP Kiképző Központ hivatalos megnyitóját 2019. december 11-én rendezték meg Zemunikban, a Pukovnik Mirko Vukušić laktanyában. A megnyitóra dr. Benkő Tibor honvédelmi minisztert elkísérte dr. Böröndi Gábor altábornagy, a Magyar Honvédség parancsnokának helyettese is. A kiképző központ megnyitásáról szóló dokumentumot magyar részről Csőszi József ezredes látta el kézjegyével.

Benkő Tibor honvédelmi miniszter köszöntőbeszédében kiemelte: a 20. század történelme és nagy háborúi arra tanítottak meg minket, hogy hatékonyan csak szövetségben és közösen tudunk a veszélyekre, kihívásokra válaszolni. Ez a felismerés keltette életre azt az együttműködést, amely térségünk államait fogja össze, és amelynek fontos lépése a most megnyitott kiképző központ. Mint a miniszter kiemelte, az itt oktatott helikopterhajózók fontos hozzájárulást jelentenek majd a nemrég Magyarországon létrehozott R-SOCC képességeinek növeléséhez.³⁸

A szomszédos országok közötti szoros együttműködést jelző rendkívüli pillanat volt az is, amikor Magyarország Horvátországgal közösen megkezdte a Közép-európai Többnemzeti Hadosztály-parancsnokság (MNDC³⁹) létrehozását, még hozzá magyarországi központtal – emelte ki szintén a magyar honvédelmi miniszter.

2. kép Az MSAP Kiképző Központ kiképzéssel összefüggő megállapodásának ünnepélyes aláírása⁴⁰

Az MSAP Kiképző Központ parancsnokhelyettesét hazánk biztosítja, elsőként Simon Péter alezredes tölti be ezt a tisztséget. A központ feladata az egyes nemzetek igényeinek és a NATO-ban alkalmazott szabványoknak, eljárásoknak megfelelő képzések tervezése,

³⁸ Zadar: Az MSAP a jövő oktatóközpontja. 2019. 12. 11. <https://www.kormany.hu/hu/honvedelmi-miniszterium/hirek/zadar-az-msap-a-jovo-oktatokozpontja> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 13.)

³⁹ Multinational Division Central.

⁴⁰ Kép forrása: Simon Péter alezredes, az MSAP Kiképző Központ parancsnokhelyettese.

koordinálása és a helikopterszemélyzetek különleges műveleti kiképzése, oktatása lesz. A kiképző központnak a Zemunik Légibázis ad helyet. Az év legtöbb napján a légibázis éghajlata és a terep kedvező a repülések végrehajtásához, így a laktanya, amely Mirko Vukušić alezredes nevét viseli, ideális választásnak bizonyult az új kiképző központ számára. A különleges műveletek jellegzetes vonása, hogy azokat bonyolult körülmények és rossz időjárási viszonyok között is végre kell hajtani, így a különleges erőket ki kell képezni mindenféle körülmények közötti műveletek végrehajtására. A Velebit hegység és a Ravni Kotari régió éghajlati jellemzői megfelelnek a magashegyi és a légi navigációs kiképzés követelményeinek, míg a tenger és a szigetek alkalmasak a vízfelszíni műveletek begyakorlására. További előnye ennek a területnek az, hogy 30 perces repülési távolságra van a horvát fegyveres erőhöz tartozó legtöbb gyakorló- és lőtér is.

3. kép A honvédelmi miniszter sajtótájékoztatója⁴¹

Az MSAP által kidolgozott kiképzési tervvel összhangban a magyar kiképzési igény az alábbi:

- a szakmai álláspont szerint a H225M típusú helikopterek 2023-as érkezése nem biztosít elég időt a képesség kialakítására a 2024-es SOFEVAL ellenőrzéséig, ezért a Laumpheimben állomásozó német H145M SOATU példája alapján átmeneti megoldásként javasolt a nemzeti SOATU kialakítását a H145M típuson elkezdni, majd később a képességet a H225M-re is kialakítani;

⁴¹ Trautmann Balázs (Fotó: Rácz Tünde): Zadar: Az MSAP a jövő oktatóközpontja. 2019. 12. 11. <https://honvedelem.hu/galeriak/zadar-az-msap-a-jovo-oktatokozpontja/> (Letöltés időpontja: 2020. 02. 02.)

- a személyzetek elméleti oktatásának céljából a központ 2020-tól a felajánlásig, vagyis 2025-ig évente 2 tanfolyamot tervez végrehajtani (tavasszal és ősszel), és ennek figyelembevételével terveztük a magyar személyzetek elméleti kiképzését.

A személyzetek gyakorlati kiképzése 2021-től kezdődik a horvát fél kísérleti tanfolyamának végrehajtásával. A központ a gyakorlati képzésből is évente 2 tanfolyamot tervez végrehajtani (szintén tavasszal és ősszel). A gyakorlati képzésre az NSHQ azt a javaslatot tette, hogy az Zadarban történjen 18 hét időtartamban, gépszemélyzetenként 100 óra repülési idővel. Az MH 86. Szolnok Helikopter Bázis beazonosította az MSAP által megküldött kiképzési modulok közül azokat, amelyeket képesek itthon is elvégezni, a többit pedig a vizsga előtt Zadarban fogják végrehajtani (kb. 10 hét a vizsgával együtt). A személyzetek gyakorlati kiképzésére a magyar fél a tervezést végrehajtotta.

4. kép A H145M típusú helikopter különleges műveleti feladat végrehajtása közben⁴²

AJÁNLÁS A KÜLÖNBÖZŐ SZAKTERÜLETEKRE TÖRTÉNŐ FELKÉSZÍTÉSHEZ

Repülő-hajózó személyzetek kiképzése és felkészítése

A repülő-hajózó szakfelkészítés két fázisból áll. Az első fázis az általános felkészülés, a második fázis a repülő- és repülőszimulátor-kiképzést foglalja magában.

A második fázis végén a felkészített személyzetek végrehajtják a SOATU célfelkészítési programot (Qualification Training Program) itthon és a horvátországi SOATU kiképzőbázison.

⁴² A legmodernebb technológiával látták el az új helikoptereket. 2018. 07. 06. <https://honvedelem.hu/cikk/a-legmodernebb-technologiaival-lattak-el-az-uj-helikoptereket/> (Letöltés időpontja: 2019. 12. 16.)

1. Az általános képzés tartalma

- *Nyelvi követelmény.* Angol STANAG 6001 3.3.3.3. vagy általános felsőfokú „C” típusú nyelvvizsga. Megszerzése történhet egyénileg vagy az alakulat beiskolázási terve alapján.
- *Általános és speciális lövészeti kiképzés.* A felkészítés és a végrehajtás az általános katonai kiképzés keretein belül valósul meg. A jártasság fenntartására az általános katonai kiképzés követelményrendszere a mérvadó (békeműveleti 1. számú lőgyakorlat, pisztoly és gépkarabély). A speciális lövészeti kiképzést a SOF bevonásával egyéni terv alapján kell végrehajtani. Itt el kell sajátítani a SOF rendszeresített fegyvereinek az alkalmazását. A jártasság fenntartására a SOF lövészeti kiképzési minimális követelménye a mérvadó.
- *Egészségügyi kiképzés.* Harctéri életmentő kiképzés. A képesség hazai környezetben megszerezhető az MH Egészségügyi Központ által szervezett tanfolyamon. Beiskolázás az egyéni kiképzési terv alapján történik. Fenntartása két évente ismétlődő tanfolyamon történő részvétellel biztosítható.
- *Túlélőtanfolyam.* Mind hazai, mind külföldi képzésen megvalósítható, egyéni beiskolázási terv alapján. A túlélőtanfolyam szintje SERE⁴³ „C”. Fenntartása két évente ismétlődő tanfolyamon történő részvétellel biztosítható.
- *Vegyivédelmi alapkiképzés.* Az általános katonai kiképzés keretein belül egyéni kiképzési terv alapján biztosítható. A jártasság fenntartására az általános katonai kiképzés követelményrendszere a mérvadó, de minimum évente egy gyakorlati ismétlődő foglalkozás szükséges. El kell sajátítani az egyéni védőeszközök alkalmazását, a vegyi, biológiai és sugárszennyezett területen történő feladat-végrehajtást, valamint a védőeszközök és a technika mentesítését.
- *Művelettervező képzés.* Jelenleg csak külföldi képzés keretein belül megoldott. A képzésen belül a személyzeteknek a következő ismereteket mindenképpen szükséges elsajátítaniuk: műveleti kockázatkezelés, személyzet erőforrás menedzsmentje, missziótervezés. A felkészülés alapidokumentumai az ATP-49 G,⁴⁴ a NSHQ SOF dokumentumai és az Európai Védelmi Ügynökség (EDA⁴⁵) Helikoptergyakorlatok Programja (HEP⁴⁶) SOP. Az NSHQ által szervezett különleges műveleti légi tervező tanfolyam, valamint az EDA által szervezett helikopterharcászati tanfolyam (HTC⁴⁷) teljes mértékben lefedik a SOATU-műveletekhez szükséges ismeretek megszerzését. Folyamatos repülőműveleti alkalmazás esetén a jártasság folyamatosnak tekinthető, nincs szükség ismétlődő tanfolyamra. A tanfolyam elvégzését egyéni kiképzési terv alapján kell végrehajtani.
- *Személyi mentési tanfolyam.* Mind hazai, mind külföldi képzésen megvalósítható, egyéni beiskolázási terv alapján.

⁴³ Survival, Evasion, Resistance, Extraction – túlélés, kitérés, ellenállás, kivonás.

⁴⁴ Use of Helicopters in Land Operations Doctrine – Helikopterek szárazföldi műveletekben történő alkalmazásának doktrínája.

⁴⁵ European Defence Agency.

⁴⁶ Helicopter Exercise Programme.

⁴⁷ Helicopter Tactics Course.

2. A repülőképzés tartalma

- Vészhelyzeti eljárások teljes spektruma (műszaki, egészségügyi, meteorológiai vonatkozások) szimulátoron.
- Személyek kirakása és kiemelése korlátozott méretű előkészítetlen területre (n/é, NVG⁴⁸).
- Személyek kirakása függési üzemmódon alpintechnikai módszerrel (n/é, NVG).
- Személyek kirakása függési üzemmódon szárazföldre és vízfelületre gyorskötél (Fast Rope) módszerrel (n/é, NVG).
- Személyek kiemelése függési üzemmódon speciális kötél (SPIES⁴⁹ Rope) módszerrel.
- Személyek kirakása és kiemelése függési üzemmódon szárazföldre és vízfelületre csörlés módszerrel (n/é, NVG).
- Ejtőernyős és teherdobás (n/é, NVG).
- Külső súlyos kiképzés (n/é, NVG).
- Harci alkalmazás fedélzeti fegyverek használatával (n/é).
- Bonyolult idős repülőképzés (n/é).
- Kötelékkiképzés (n/é, NVG).
- Magashegyi kiképzés (n/é, NVG).
- Terepkövető repülőképzés/NOE50 (n/é, NVG).
- Városi repülő- és harcászati kiképzés (n/é, NVG).
- Műveleti eljárások és manőverek képzése: kötelék- és harcászati kötelék-kiképzés, légvédelem elleni manőverek és eljárások (n/é, NVG).
- NVG-kiképzés.
- Elektronikai harcjelzések és kiképzés.
- Poros/havas területi (*Brown/White out*) kiképzés.
- Részvétel legalább egy EDA HEP *Blade* típusú gyakorlaton, és ennek keretében légi misszió parancsnoka vagy parancsnokhelyettese beosztás teljesítése.

A repülő-műszaki állomány részletes felkészülési terve

1. *Nyelvi követelmény.* Angol STANAG 6001 2.2.2.2. vagy általános középfokú „C” típusú nyelvvizsga tisztek vonatkozásában, angol STANAG 6001 1.1.0.0. vagy általános alacsony fokú „A” típusú nyelvvizsga altisztek vonatkozásában.
2. *Általános lökiképzés.* Békeműveleti 1. számú lögyakorlat (pisztoly és gépkarabély).
3. *Speciális lökiképzés.* SOF-fegyverek.
4. *Egészségügyi kiképzés.* Harctéri életmentő.
5. *Túlélőtanfolyam.* SERE B.
6. *Vegyvédelmi alapkiképzés.* Egyéni védőeszközök alkalmazása. Vegyi, biológiai és sugárszennyezett területen történő feladat-végrehajtás, mentesítés.
7. *Tűzoltó alapképzés.*
8. *Háborús sérülések javítása tanfolyam.*

⁴⁸ Nappal és éjszaka, éjjellátó berendezés (Night Vision Goggles) használatával.

⁴⁹ Special Patrol Insertion/Extraction – speciális járőr kirakása/kiemelése.

⁵⁰ Nap of the earth.

A törzsállomány részletes felkészülési terve

1. Az általános képzés tartalma
  - *Nyelvi követelmény.* Angol STANAG 6001 3.3.3.3. vagy általános felsőfokú „C” típusú nyelvvizsga.
  - *Általános lökiképzés.* Békeműveleti 1. számú lögyakorlat (pisztoly és gépkarabély).
  - *Speciális lökiképzés.* SOF-fegyverek.
  - *Egészségügyi kiképzés.* Harctéri életmentő.
  - *Túlélőtanfolyam.* SERE „C”.
  - *Vegyivédelmi alapkiképzés.* Egyéni védőeszközök alkalmazása, vegyi, biológiai és sugárszennyezett területen történő feladat-végrehajtás, mentesítés.
2. A szakmai képzés tartalma
  - Művelettervező tanfolyam.
  - Légiművelet-tervező és -irányító (ICC⁵¹) szoftver kezelése képzés.
  - Légtértervező-képzés.
  - Repülőbiztonsági tanfolyam.
  - FARP-telepítési képzés.
  - Jogi képzés.
  - Személymentési tanfolyam.
  - Műveleti kockázatelemző tanfolyam.
  - SOF-harceljárások.

Repülésbiztosító és -kiszolgáló állomány részletes felkészülési terve

1. *Nyelvi követelmény.* Angol STANAG 6001 2.2.2.2. vagy általános középfokú „C” típusú nyelvvizsga a tisztii állománynak, angol STANAG 6001 1.1.0.0. vagy általános alapfokú „A” típusú nyelvvizsga az altisztii, tisztés és legénységi állománynak.
2. *Általános lökiképzés.* Békeműveleti 1. számú lögyakorlat (pisztoly és gépkarabély).
3. *Egészségügyi kiképzés.* Egyhetes célfelkészítés alakulatszinten.
4. *Vegyivédelmi alapkiképzés.* Egyéni védőeszközök alkalmazása, vegyi, biológiai és sugárszennyezett területen történő feladat-végrehajtás, mentesítés.
5. Egyhetes túlélő célfelkészítés alakulatszinten.
6. Tűzoltó-alapképzés.
7. Földi biztonsági tisztii képzés.
8. FARP-telepítési képzés.

A fent felvázolt felkészítési, felkészülési terveket az MSAP célfelkészítési programjával (QTP) párhuzamosan és azzal összhangban dolgozták ki, és alapvetően tükrözik az MH SOATU Kiképzési Munkacsoport szakmai elgondolását. Jelenleg is folynak a szakmai egyeztetések az érintett alakulatokkal, főnökségekkel, szervezetekkel hazai és NATO-szinten egyaránt.

⁵¹ Integrated Command and Control for Air Operations.

ÖSSZEGRZÉS

A Magyar Honvédség a Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program keretében tervezi a hiányzó képességek kialakítását és a meglévő képességei fejlesztését. A program keretében jelentős mennyiségű, a kor színvonalának megfelelő haditechnikai eszköz került és kerül majd a katonai szervezetekhez, ugyanakkor a legújabb generációs technikai eszközök nemcsak magas színvonalú hozzáértést, képzettséget, hanem filozófiaváltást is igényelnek az alkalmazó és a felhasználó részéről egyaránt. Ennek a filozófiaváltásnak ékes példája a nemzeti SOATU-képesség, az MSAP, a zemuniki kiképző központ és a kijelölt helikopterszemélyzetek különleges műveleti kiképzése. Mindemellett a négy nemzet közös erőfeszítése fejleszti a NATO-erők képességét, interoperabilitását és nemzeti szinten nagyban hozzájárul ahhoz, hogy a Magyar Honvédség valóban a térség meghatározó haderejévé váljon.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 721-24/2019 nyt. számú Útjelentés a Magyar Honvédség Különleges Műveleti Légi Támogató képesség (MH SOATU) kialakítását támogató, Többnemzeti Különleges Műveleti Légi Támogató Képesség (MSAP) létrehozását felügyelő Többnemzeti Végrehajtó Testület (MEB) első üléséről.
- AFS Volume X, Special Operations Forces, The NSHQ Guidelines for NATO SOF Fixed-Wing Operations, NSHQ Guidelines for NATO SOF Helicopter Operations.
- A legmodernebb technológiával látták el az új helikoptereket. 2018. 07. 06. <https://honvedelem.hu/cikk/a-legmodernebb-technologiaival-lattak-el-az-uj-helikoptereket/>.
- Bodoróczki János: *A különleges erők történetének áttekintése*. Hadtudományi Szemle, VI. évf. 2013/4. http://real.mtak.hu/12752/1/2013_4_hm_bodoroczki.pdf
- Four Allies sign agreement to create a Multinational Special Aviation Program with a training facility in Zadar, Croatia. NATO Newsroom. 04. 10. 2018. https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_158815.htm
- Minutes of Multinational Special Operations Aviation Programme (MSAP) second Multinational Executive Board (MEB) meeting.
- Mire lesznek jók a H225M helikopterek? 2019. 01. 09. https://killermetals.blog.hu/2019/01/09/mire_lesznek_jok_a_h225m_helikopterek
- MoU Többnemzeti Különleges Légi Kiképző Program (Multinational Special Aviation Programme: MSAP) létrehozására. (MHP KIK CSF).
- NSHQ MANUAL 80-012 NATO SOF AIR OPERATIONS MANUAL. 01. 09. 2016.
- SOATU Manual. (Szerzőnél)
- Szándéknyilatkozat a Többnemzeti Különleges Műveleti Légi Támogató képesség, kiképzési lehetőségének a megteremtésére (4 LoI). (MHP KIK CSF)
- Trautmann Balázs (Szerző) – Ráczi Tünde (Fotók): *Zadar: Az MSAP a jövő oktatóközpontja*. 2019. 12. 11. <https://honvedelem.hu/galeriak/zadar-az-msap-a-jovo-oktato kozpontja/>
- Use of Helicopters in Land Operations Doctrine – Helikopterek szárazföldi műveletekben történő alkalmazásának doktrínája.